ELECTRONIC JOURNAL OF EDUCATION SCIENCES

Yıl/Year: 2026
Cilt/Volume: 15
Sayı/Issue: 29
ISSN: ISSN:1302-7905

The Views, Difficulties and Suggestions of Teachers Having Graduate Education About the Process

Ayşen Kocalar Verim[1] **Taha Yazar**[2]

To cite this article:
Kocalar Verim, A. ve Yazar, T. (2026). The views, difficulties and suggestions of teachers having graduate education about the process. [Lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimle ilgili görüşleri, karşılaştıkları sorunlar ve önerileri]. *Electronic Journal of Education Sciences, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 15*(29), 86-105. DOI: 10.55605/ejedus.1869521

Research article **Received:** 22-01.2026 **Accepted:** 26-04-2026

Abstract

Many individuals pursuing graduate education attempt to balance their professional lives with their academic commitments. This situation becomes even more complex, particularly for working teachers. The aim of this study is to examine the challenges faced by teachers who continue their professional teaching careers while simultaneously enrolled in graduate education programs, and to gather their views and suggestions. The study group consists of 30 teachers working in Bitlis province and its districts during the 2023-2024 academic year, who are also enrolled in graduate programs in various fields. The research follows a qualitative design, specifically the phenomenological approach. Data were collected through semi-structured interviews with the participants. According to the results of the study, teachers believe that graduate education contributes most significantly to their professional development, particularly in terms of professional renewal. However, they face challenges during the graduate education process due to time constraints caused by personal reasons, issues related to course selection from the university, and the irregularities in course schedules imposed by their institutions. Continuing graduate education while maintaining their teaching profession has especially contributed to teachers' ability to empathize with their students. Suggestions were also gathered from the participants on how to make graduate education more effective and of higher quality.

Keywords: Graduate education, graduate student, teacher.

[1] Teacher, aysen.kclr@gmail.com, Ministry of National Education (MoNE)
[2] Assoc. Prof., Dicle University,

Lisansüstü Eğitim Yapmakta Olan Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimle İlgili Görüşleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve Önerileri

Ayşen Kocalar Verim[3] **Taha Yazar**[4]

Atıf:
Kocalar Verim, A. ve Yazar, T. (2026). Lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimle ilgili görüşleri, karşılaştıkları sorunlar ve önerileri [The views, difficulties and suggestions of teachers having graduate education about the process]. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi, [Electronic Journal of Education Sciences*], *15*(29), 86-105. DOI: 10.55605/ejedus.1869521

Araştırma Makalesi **Geliş Tarihi:** 22-01.2026 **Kabul Tarihi:** 26-04-2026

Öz

Lisansüstü eğitim gören bireylerin birçoğu, çalışma hayatları ile eğitim süreçlerini paralel yürütmeye çalışmaktadır. Bu durum, özellikle çalışan öğretmenler için daha da karmaşık hale gelmektedir. Bu araştırmanın amacı öğretmenlik mesleğini sürdürürken aynı zamanda bir lisansüstü eğitim programına devam eden öğretmenlerin yaşadıkları sorunların incelenmesi, görüş ve önerilerinin alınmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Bitlis ili ve ilçelerinde görev yapan aynı zamanda farklı alanlarda lisansüstü eğitim gören 30 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden olgubilim(fenomenoloji) deseni kullanılarak yürütülmüştür. Katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler lisansüstü eğitimin mesleki çalışmalarına en çok mesleki yenilenme bakımından katkı sağladığını düşünmektedir. Öğretmenler lisansüstü eğitim sürecinde kişisel nedenlerden kaynaklı zaman yetersizliği, üniversiteden kaynaklı ders seçimi ve görev yaptıkları kurumdan kaynaklı ders programlarının düzensizliği gibi nedenlerden dolayı sorun yaşamaktadır. Öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim almaları en çok öğrencileriyle empati yapmalarına katkı sağlamıştır. Katılımcılardan lisansüstü eğitimin daha nitelikli hale gelmesi için öneriler alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Lisansüstü eğitim, lisansüstü öğrenci, öğretmen.

.

[3] Öğretmen, aysen.kclr@gmail.com, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)
[4] Doç. Dr., Dicle Üniversitesi

Giriş

Bilim ve eğitim birbirini tamamlayan olgulardır. Bu iki olgudan ne kadar yararlanabilinirse ülkelerin gelişmişlik ve çağdaşlık düzeyi de o kadar artacaktır. Kalkınmayı ve tüm alanlarda gelişmeyi hedefleyen ülkeler bilimsel eğitimi tüm kurum ve kuruluşlarda uygulamak zorundadır. Bu bakımdan bilim ve eğitimi kaynaştıracak olan en önemli kademe lisansüstü eğitimdir (Sevinç, 2001, 126-127). Ülkenin gelişmişlik düzeyini belirleyen üniversiteler; toplumun bilimsel araştırma yapma ve nitelikli insan gücü yetiştirme ihtiyacını karşılamak, yüksek düzeyde bilimsel araştırmalar yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilimsel verileri yaymak, toplumu bilinçlendirmek, toplumu geliştirmek, ulusal ve evrensel çalışmalara katkıda bulunmak gibi amaçlara sahiptir (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Günümüzde bilginin gücünün stratejik önemi büyüktür. İyi eğitimli insan gücüne sahip ülkeler, yetersiz eğitime sahip olan ülkelerden daha etkili bir konuma ulaşmıştır. Teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte toplam bilgi hızlı bir şekilde ikiye katlanmıştır. Ancak eğitime, araştırma ve geliştirmeye ayrılan kaynaklar geometrik olarak artmaktadır. Ülkelerin mecburi eğitim süresini uzatması ve yükseköğretim fırsatlarını genişletmesiyle toplumların da kendini geliştirme isteği ve lisansüstü eğitime olan ilgisi artmıştır (Bozan, 2012, 178). Günümüzde lisansüstü eğitim, bilim insanını yetiştirmek, bilimsel faaliyetler sürdürmek ve teknoloji odaklı politikalar yürütmek için temel oluşturur. Düşünen ve üreten insanın odağı olan lisansüstü eğitimde kaliteyi artıracak ve standartların korunmasını sağlayacak adımlar atılması bir gereklilik durumuna gelmiştir (Koç ve Özkoçak, 2019, 90). Ülkelerin amaçlarını gerçekleştirmelerinde de lisansüstü eğitimin önemli payı vardır. Lisansüstü eğitim hem yükseköğretime hem de kamu ve sanayi sektörüne yüksek nitelikli insan gücü yetiştirilmesini sağlar (Karakütük, 1989, 506).

Öğretmenlerin mesleki gelişimi, yalnızca pedagojik bilgi ve becerilerin değil, aynı zamanda derinlemesine alan bilgisi ve araştırma becerilerinin güçlendirilmesiyle mümkün olabilir. Bu nedenle, öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları sadece bireysel gelişimlerini değil, aynı zamanda eğitim sisteminin verimliliğini ve toplumun genel gelişimini de doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Lisansüstü eğitim, öğretmenlere pedagojik becerilerinin yanı sıra alan bilgilerini derinleştirme ve araştırma kapasitelerini geliştirme fırsatı sunar. Bu süreç, öğretmenlerin hem kişisel hem de profesyonel gelişimlerine büyük katkı sağlar. Ancak, lisansüstü eğitim gören öğretmenler çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu sorunların tespiti ve anlaşılması yalnızca öğretmenlerin gelişimini desteklemekle kalmaz aynı zamanda eğitim politikalarının iyileştirilmesine ve daha etkili hale gelmesine yardımcı olur. Öğretmenlerin karşılaştıkları engellerin belirlenmesi, eğitimde daha adil, verimli ve yenilikçi bir yaklaşımın benimsenmesine olanak tanır. Bu tespitler, eğitim politikalarının şekillendirilmesinde rehberlik sağlar, öğretmenlerin karşılaştığı sorunların çözülmesine yönelik somut öneriler sunar ve genel olarak eğitim sisteminin kalitesini artırır. Aynı zamanda öğretmenlerin yaşadığı zorluklara yönelik stratejik çözümler geliştirilmesi sadece öğretmenlerin mesleki gelişimini değil, öğrencilerin eğitim deneyimlerini de iyileştirir. Bu sayede eğitim süreci daha verimli hale gelir ve öğrenciler daha kaliteli bir eğitim alarak toplum için daha donanımlı bireyler yetişir. Sonuç olarak, öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreçlerine yönelik yaşadıkları sorunların çözülmesi, eğitim sisteminin her yönüyle gelişmesine ve daha kaliteli bir eğitim ortamının oluşturulmasına büyük katkı sağlar.

İlgili alanyazın incelendiğinde lisansüstü eğitim ile ilgili araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri (Balcı, 2014; Baş, 2013; Demir, 2007; Ottekin Demirbolat, 2005; Özmenteş ve Özmenteş, 2005), öğretmenlerin lisansüstü

eğitim ile ilgili görüşleri (Akgün vd., 2013; Arastaman vd., 2020; Arı vd., 2005; Aydemir ve Çam, 2015; Dikici vd., 2023; Dursun ve Yar Yıldırım, 2020; Gömleksiz ve Yıldırım, 2013; Gül ve Dikbaş, 2023; Polat vd., 2022; Yazar, 2020), öğretmenlerin lisansüstü eğitime karşı tutumları (Akpolat, 2023; Alhas, 2006; İlhan vd., 2012; İlter, 2020; Ünal ve İlter, 2010; Türer vd., 2013), öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimle ilgili görüşleri ve tutumları (Bozpolat, 2016; İlhan vd., 2012; Şaşmaz Ören vd., 2013; Yılmaz ve Güçlü, 2012), lisansüstü eğitim görme nedenleri (Koşar vd., 2020), lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve öneriler (Akıllı ve Arabacı, 2013; Alabaş vd., 2012; Aslan, 2007; Avcı ve Akdeniz, 2021; Baharudin vd., 2013; Başer vd., 2005; Çiftçi ve Akbaşlı, 2024; Çalışoğlu ve Yalvaç, 2019; Ekoç, 2019; Eugene, 2012; Güven ve Tunç, 2007; Igun, 2010; İbiş, 2014; Karakütük, 1999; Karaman ve Bakırcı, 2010; Koç ve Özkoçak, 2019; Matin ve Khan, 2017; Nayır, 2007; Oluk ve Çolak, 2005; Özmen ve Güç Aydın, 2013; Pyhalto vd., 2012; Sevinç, 2001; Topal vd., 2017; Torun Ateş vd., 2023; Tumin vd., 2020; Ulusoy ve Güçlü, 2020; Yasmin vd., 2018) üzerine çalışmalar mevcuttur.

Alanyazın incelendiğinde bu konuda yapılan çalışmaların birçoğunun tek bir üniversite veya programla sınırlı kaldığı söylenebilir. Yapılan çalışmaların genellikle öğretmen adayı olan Eğitim Fakültesi öğrencileri (Türer vd., 2013) veya tek bir branşa ait öğretmenler (Akpolat, 2023) ile ya da lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerin görüşleri (Arı vd., 2005) veya karşılaştıkları sorunlar (Alabaş vd., 2012) üzerine ayrı çalışmalar olarak yürütüldüğü görülmüştür. Bu araştırmada farklı alanlarda (Biyoloji, EPÖ, Tarih, vb.) lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerden toplanan veriler doğrultusunda lisansüstü eğitimle ilgili daha geniş bakış açısı kazandırarak alana katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmanın amacı lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimle ilgili görüşleri, karşılaştıkları sorunlar ve önerilerin belirlenmesidir. Öğretmenlerden lisansüstü eğitimle ilgili elde edilen görüşler ve öneriler doğrultusunda öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecindeki durumun belirlenmesi ve bu konudaki önerilerin alınmasının alanyazına katkı sunması hedeflenmektedir.

Bu araştırmanın amacı lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitimle ilgili görüşlerinin alınması, karşılaştıkları sorunların ve önerilerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının mesleki çalışmalarına sağladığı katkı nelerdir?

2. Lisansüstü eğitim sürecinde çeşitli nedenlerden kaynaklı karşılaşılan sorunlar nelerdir?

3. Öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim görmenin olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

4. Öğretmenlerin lisansüstü eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi için öneriler nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırmaların amacı, katılımcıların deneyimlerine ve görüşlerine odaklanarak onların algılarının ortaya konmasını sağlamaktır. Aynı zamanda toplanan verileri anlamlandırma ve bu verilerden yola çıkarak kuram oluşturmaktır (Creswell, 2020). Bu araştırmada lisansüstü eğitimine devam eden öğretmenlerin yaşadıkları deneyimler çerçevesinde olası sorunlar ve önerilerin belirlenmesi için nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Fenomenolojik yaklaşım, bireylerin belirli bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve anlamlarını

derinlemesine analiz ederek, bu olguların kavramsal ve tematik olarak tanımlanmasını sağlar (Onat Kocabıyık, 2016, 63).

Bu araştırmanın amacı öğretmen olarak görev yapan ve aynı zamanda lisansüstü eğitimini sürdüren öğretmenlerin, lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar, lisansüstü eğitim hakkında görüşleri ve önerilerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle alan yazın taranmış ve var olan araştırmalar incelenmiştir. Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerle yapılacak görüşme için görüşme formu hazırlanmış ve bu form araştırmanın amacına ne kadar hizmet ettiğini saptamak üzere uzman görüşleri ve eleştirileri dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Bitlis ilinde öğretmenlik görevini yürütürken aynı zamanda farklı alanlarda lisansüstü eğitim gören öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada ölçüt örneklem ve kartopu örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmadaki ölçüt Bitlis ilinde öğretmen olarak görev yaparken aynı zamanda bir lisansüstü eğitim programına devam ediyor olmaları ve araştırmaya gönüllü olarak katılmalarıdır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin seçiminde ise kartopu örneklem tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel ve kimlik bilgileri, gizlilik ilkeleri doğrultusunda belirtilmemiştir. Bu bağlamda, katılımcılara numaralar verilerek bir kodlama yapılmıştır. Katılımcıların isimleri yerine, her bir katılımcıya 1'den 30'a kadar numara atanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu Bitlis ilinde görev yapan ve bir lisansüstü eğitime kayıtlı olan 30 öğretmenden oluşmaktadır. Bunların 17'si erkek, 13'ü kadındır. Çalışma grubunda 28 kişi yüksek lisans 2 kişi de doktora eğitimi görmektedir. Doktora eğitimi gören katılımcıların biri ders aşamasında iken diğeri tez aşamasındadır. Yüksek lisans eğitimi gören katılımcıların ise 13'ü ders aşamasında ve 15'i tez aşamasındadır. Katılımcılar 12 farklı üniversitede lisansüstü eğitim gören öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların 12 tanesi kendi alanında bir lisansüstü eğitim programına kayıtlıyken 18 tanesi alanına yakın veya farklı alanlarda lisansüstü eğitim programlarına kayıtlıdır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında, veri toplama amacıyla yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bu formun hazırlanma sürecinde öncelikle detaylı bir alanyazın taraması yapılmış ve konuya ilişkin kuramsal çerçeve belirlenmiştir. Daha sonra danışman öğretim üyesi ile soru havuzu oluşturulmuştur. Birinci aşamada oluşturulan taslak görüşme formu, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde görev yapan üç profesör, üç doçent ve bir doktora öğretim üyesi olmak üzere 7 akademisyene uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen düzeltme ve öneriler ışığında taslak forma son şekli verilmiştir. Bu şekilde uzmanların katkılarıyla formun nihai haline getirilmesi sağlanmıştır. Görüşmede yer alan sorular şu şekildedir.

1- Size göre öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları mesleki çalışmalarına ne tür katkı sağlamaktadır?

2- Lisansüstü eğitiminizi tamamladıktan sonra kariyerinize ne şekilde devam etmeyi düşünüyorsunuz?

3- Lisansüstü eğitim sürecinde çeşitli nedenlerden kaynaklı karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

4- Öğretmenlik mesleğinizi sürdürürken aynı zamanda lisansüstü eğitim görüyor

olmanızın olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

5- Size göre lisansüstü eğitimde program terklerinin nedenleri nelerdir?

6- Öğretmenlerin lisansüstü eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi için önerileriniz nelerdir?

Verilerin Analizi

Araştırmada, verilerin çözümlemesinde nitel veri analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. Bu araştırmada öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna göre katılımcılarla görüşmeler yapılmış ve ses kayıtları alınmıştır. Yapılan görüşmelerde alınan ses kayıtları ilgili programlarla yazıya dönüştürülmüştür. Ardından katılımcıların ifadeleri içerik analiziyle çözümlenmiştir. Bu bağlamda verileri açıklayan temalar ve alt temalar belirlenmiş ve tablolarda sunulmuştur. Verilerin analizinde katılımcı isimleri yerine (K1, K2, K3, …) şeklinde kodlamalar kullanılmıştır. Analiz süreci iki araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Bu doğrultuda, görüşme soruları ana tema olarak ele alınmış, verilerin doğasına uygun biçimde bu temalar altında alt temalar oluşturulmuştur. Katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular desteklenmiştir.

Öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar biri araştırmacının kendisi, diğeri de bu konuda eğitilen biri olmak üzere iki kişi tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Verilerin analizinde, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen güvenirlik formülü kullanılarak güvenirlik hesaplaması yapılmıştır. Güvenirlik hesaplama formülü: Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) şeklindedir. Yapılan hesaplama sonucunda 1.Soru: %91; 3. Soru: %96; 4; 5. Soru: %90 6. Soru: %92 güvenilir bulunmuştur. Dört sorunun ortalaması ise %92 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarının Mesleki Çalışmalarına Sağladığı Katkı ile İlgili Bulgular

"Size göre öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları mesleki çalışmalarına ne tür katkı sağlamaktadır?" sorusuna ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar sınıflandırılarak Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarının Mesleki Çalışmalarına Sağladığı Katkı

Alt Tema	Katılımcılar
Mesleki yenilenme	K1, K3, K4, K7, K9, K10, K15, K23, K24, K25, K30
Alanda uzmanlaşma	K1, K3, K4, K5, K15, K17, K18, K22, K26
Akademik dile hakim olma	K2, K10, K12, K19, K23, K30
Farklı bakış açısı kazanma	K2, K11, K22, K27, K28, K30
Alanındaki güncel çalışmaları takip etme	K1, K2, K20, K25, K29
Bilimsel araştırma yapabilme becerisi	K8, K10, K19, K29, K30
Özgüven	K4, K8, K12, K14, K30
Alternatif yöntem ve teknikleri öğrenme	K1, K13, K17, K27

Bilimsel yayın okuma	K2, K4, K6
Öğrencilere karşı bakış açısının değişmesi	K7, K16
Üretkenlik	K2, K11
Öğrenilenleri sahaya aktarabilme	K7, K23
Teknoloji kullanımı	K12

Bulgular genel olarak incelendiğinde, öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının mesleki çalışmalarına en fazla katkıyı "mesleki yenilenme" şeklinde sağladığı görülmektedir. "Mesleki yenilenme" alt temasında yer alan kodları oluşturan katılımcı görüşlerinden alıntılar şöyledir: "Öğrenci nasıl öğreniyorsa, bu süreçte öğretmenin de öğrenmesi gerekiyor." (K24), "Ben mesleğe başlayalı 8 yıl oldu. Bazı bilgilerimizin üstü tozlanmış olabilir. Mezun olur olmaz değil de bir süre geçtikten sonra yüksek lisansa başlanırsa o bilgiler tazelenmiş oluyor." (K7)

Lisansüstü eğitimin öğretmenlere sağladığı katkıya yönelik en fazla görüş bildirilen diğer bir alt tema "alanda uzmanlaşma" olmuştur. Bu bağlamda örnek katılımcı ifadeleri aşağıdaki gibidir: "Alanda ne tarz çalışmalar var bunu bilir. Şu an müfredat değişiyor. Bu müfredatın neye göre değiştiğini bilir. Bir şeyi ne kadar iyi bilirsen o kadar iyi anlatırsın ya tam olarak bu. Daha fazla hâkim olmak daha hâkim bir şekilde aktarmak." (K1), "Mesela bakanlık yazı gönderiyor, program çalışmalarına destek istiyor, öğretmenlerden fikir de alıyor. Ama bunun bir perde arkası var, neye göre hazırlanır, çocuğa göre nasıl planlanır, bununla ilgili gerçekten bilgi sahibi de oluyoruz." (K5)

Altı katılımcı lisansüstü eğitim sayesinde öğretmenlerin "akademik dile daha fazla hâkim" olacaklarını belirtmiştir. Akademik dile hâkim olmanın kişinin konuşmasını da etkileyeceğini dolayısıyla öğretmenlerin ders anlatırken daha farklı olacaklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda katılımcı görüşleri şöyledir: "Akademik dili sürekli okumak, çok fazla kaynaktan okumak konuşmanızı değiştiriyor, ders anlatış şeklinizi değiştiriyor." (K12)

Katılımcıların en fazla görüş bildirdikleri alt temalardan bir diğeri ise "alanlarındaki güncel çalışmaları takip etme" olmuştur. Katılımcılar belirli aralıklarla alanyazını tarayıp yeni çalışmaları takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda katılımcı görüşleri şöyledir; "Güncel çalışmaları takip etmemizi sağladı. Benim hiç daha önce dikkatimi çekmemiş olan bazı konular ilgi alanına girmeye başladı. Şimdi onlarla ilgili süreç bittikten sonra da şimdi kitap okuyorum. Daha önce böyle bir şey yoktu elimizde ama bir makale görüyorum hemen dikkatimi çekiyor, makaleyi alıp okuyorum." (K2), "Öğretmenlerin gelişen dünya düzeninden, gelişen eğitim programlarından haberdar olmaları ve bu anlamda öğrencilerine de katkı sağladıklarını düşünüyorum." (K20)

Lisansüstü Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar ile İlgili Bulgular

"Lisansüstü eğitim sürecinde çeşitli nedenlerden kaynaklı karşılaştığınız sorunlar nelerdir?" sorusuna ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar sınıflandırılarak Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Lisansüstü Eğitim Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
	Zaman Yetersizliği	K1, K6, K11, K14, K16, K17, K19, K22, K25, K26, K28, K30
	Ulaşım-Mesafe	K5, K7, K10, K12, K22, K26, K27, K30

Kişisel Sorunlar	Ailevi Sorumluluklar	K1, K7, K9, K10, K21, K30
	Maddiyat	K3, K10, K26, K27
	Yorgunluk	K20, K22, K24
	Teknolojik Yetersizlik	K1
	Sosyal Yaşamdan Uzaklaşma	K12
	Çevresel Baskı	K16
Yükseköğretim Kurumundan Kaynaklı Sorunlar	Danışman	K1, K5, K16, K19, K25, K30
	Ders Seçimi	K4, K8, K9, K25, K30
	Kaynaklara Erişim Zorluğu	K6, K11, K19
	Ders Saatleri	K1, K20
	Materyal Yetersizliği	K3
	Uzaktan Eğitim	K23
Görev Yaptığı Kurumdan Kaynaklı Sorunlar	Ders Programı	K4, K7, K16, K24, K26
	İş Yükünün Fazla Olması	K6, K12, K27
	İzin	K10, K28
	İşe Vakit Ayıramama	K12

Lisansüstü eğitim gören öğretmen katılımcılara yöneltilen lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar "kişisel sorunlar", "yükseköğretim kurumundan kaynaklı sorunlar" ve "görev yaptığı kurumdan kaynaklı sorunlar" olmak üzere 3 alt tema altında toplanmıştır. Katılımcılar en fazla kişisel sebeplerden sorun yaşadığını ifade etmiştir. Kişisel sebeplerden ise "zaman yetersizliği" en sık karşılaşılan sorun olmuştur.

Katılımcıların zaman yetersizliği ile ilgili verdikleri cevaplardan örnek ifadelere aşağıda yer verilmiştir. "Tez yazarken zaman çok kısıtlı. Bir kısıtlama olmaması ya da biraz artırılması lazım bence." (K1), "Zaman kaynaklı problemlerim oluyordu. Bazen bir gün bile yetmediği oluyordu. Okuldan çıkıyorsunuz, üniversiteye gidiyorsunuz, hocanızla görüşüyorsunuz, eve geçiyorsunuz. Eğer çocuk da varsa çok daha farklı zaman ihtiyacı duyulabiliyor. Çalışma açısından bir gün yeterli değil. Sadece okula gitme, gelme açısından yeterli." (K19)

Ulaşım ve mesafeden kaynaklı sorun yaşayan katılımcıların örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir. "Uzaktan yürütmek zor oluyor. Hem maddi açıdan hem de aileni, çocuklarını bırakıp gidemiyorsun her zaman. Gittiğin zaman günler kısıtlı oluyor, yetmiyor." (K5)

Danışmandan kaynaklı sorun yaşadığını belirten katılımcıların örnek ifadelerine aşağıda yer verilmiştir. "Danışmanım her şeyi benim bilmemi istiyor. Bizden çok yüksek beklentileri var." (K16), "Yardımcı olmuyor. Ben nereden ne bulursam ne öğrenirsem. Bu da motivasyonumu düşürüyor, isteksizlik oluşturuyor." (K25)

Ders seçimi bağlamında sorun yaşayan katılımcıların görüşlerinden alıntılar aşağıdaki gibidir; "Ders saatlerinin genelde mesai bitiminde olması güzel ama bazen çok istediğim iki dersin çakıştığı zamanlar oldu." (K8), "Üniversitede seçeceğim dersleri mecburen aynı güne denk gelenlerden seçtim çünkü okuldan alabildiğimiz izin o kadar." (K30)

Öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlardan kaynaklı en sık sorun yaşadıkları alan ders programlarının lisansüstü eğitim derslerine göre ayarlanmaması olmuştur. Bu konuda örnek ifadeler şu şekildedir. "Ders programlarımız düzenlenmiyor her zaman için. Çünkü iki yarım gün bazen bir gün üniversitedeki ders programına uymuyor. Bu sefer iki taraftan birinden yardım dileniyorsun." (K16)

Öğretmenlik Mesleğini Sürdürürken Aynı Zamanda Lisansüstü Eğitim Almanın Olumlu ve Olumsuz Yanları ile İlgili Bulgular

"Öğretmenlik mesleğinizi sürdürürken aynı zamanda lisansüstü eğitim görüyor olmanızın olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?" sorusuna ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar sınıflandırılarak Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlik Mesleğini Sürdürürken Lisansüstü Eğitim Almanın Olumlu ve Olumsuz Yanları

Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Olumlu Yanları	Öğrencilere Karşı Empati Kurma	K1, K2, K3, K6, K11, K12, K13, K16, K17, K22, K23, K24, K25, K29, K30
	Verimli Hissetme	K4, K8, K12, K14, K20, K23, K25, K27
	Kendini Güncelleme	K8, K9, K10, K29, K30
	Özdenetim	K1, K4, K8
Olumsuz Yanları	Zaman Sıkıntısı	K1, K4, K13, K19, K21, K22, K28, K30
	Yorgunluk-Yoğunluk	K4, K8, K9, K10, K12, K18, K26, K29
	İhmal	K5, K15, K18, K21, K22, K30
	Öğrenciliğe Adaptasyon Güçlüğü	K3, K7, K10, K13, K25, K26
	Boş Gün Olmaması	K1

Katılımcılar öğretmenlik mesleği ve lisansüstü eğitimin aynı zamanda ilerliyor olmasının olumlu yönünü daha fazla vurgulamışlardır. Tabloda görüldüğü üzere öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim almanın olumlu yanı olarak en fazla "öğrencilere karşı empati" olarak gözlenirken, en fazla belirtilen olumsuz yanı ise "zaman sıkıntısı" ve "yorgunluk-yoğunluk" olarak görülmektedir.

Katılımcıların yarısı lisansüstü eğitimin olumlu anlamda öğrencilere karşı empati kazandırdığını belirtmişlerdir. Bu katılımcılardan bazılarının verdikleri yanıtlardan örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır. "Kendini hem öğretmen hem öğrenci olarak görüyorsun ve iki taraflı bakabiliyorsun." (K1), "Garip bir durum aynı gün içerisinde sabah ders anlatıp akşam ders dinlemek. Bazen ödevlerimi yapmadan gittiğim oluyordu aynı durumu ben yaşasam kızardım öğrencilere." (K6)

"Zaman sıkıntısı" ise öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim almanın olumsuz anlamda en fazla deneyimlenen olgusudur. Katılımcılar hem öğretmenliğe hem öğrenciliğe zaman ayırmaya çalıştıklarını ancak iki tarafa karşı da kendilerini yeterince veremediklerini hissettiklerini ifade etmişlerdir. Zaman sıkıntısı yaşayan katılımcı görüşleri şöyledir; "Bazen ertesi günkü dersimize hazırlıklı gelmemiz gerekirken fakülteden verilen görevleri yerine getirdiğim için diğerine zamanım kalmıyor." (K21)

Öğretmenlik mesleğini sürdürürken aynı zamanda lisansüstü eğitim almanın "yorgunluk ve yoğunluk" oluşturması öğretmenlik mesleğini sürdürürken aynı zamanda lisansüstü eğitim görmenin olumsuz yanlarından en fazla belirtilen alt temalardan biri olmuştur. Bu konuda örnek ifadeler aşağıdadır; "Bütün gün gürültüyü çekip, 30 kişilik bir sınıfta 6 ders boyunca gürültüyü çekip, kursuma devam edip, akşam eve gidip bir yazıyı okumakta, odaklanmakta çok zorluk çekiyorum" (K12)

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitiminin Daha Nitelikli Hale Gelmesi İçin Öneriler ile İlgili Bulgular

"Öğretmenlerin lisansüstü eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi için önerileriniz nelerdir?" sorusuna ilişkin katılımcıların verdikleri cevaplar sınıflandırılarak Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitiminin Daha Nitelikli Hale Gelmesi İçin Öneriler

Alt Tema	Katılımcılar
Maddi Destek	K1, K3, K9, K10, K12, K13, K15, K18, K21, K28
İzin Hakkı	K3, K4, K11, K12, K15, K21, K27, K30
Uzaktan Eğitim	K3, K8, K9, K13, K15, K22
Ek Derse Katkının Artırılması	K2, K4, K5, K7, K20, K25
Maaşta Artış	K11, K20, K25, K27, K30
Danışmanların Yaklaşımı	K12, K16, K19, K25, K29
Tayin Hakkı	K11, K26, K27, K30
Nitelik	K17, K23, K29, K30
Hizmet Puanına Katkısı	K1, K25, K30
Öğretmenlerin İstekli Olması	K4, K24, K30
MEB-YÖK İş Birliği	K7, K8, K14
Uzman Öğretmenlik- Baş Öğretmenlik İçin Koşul	K3, K7, K17
Hafta Sonu/ Akşam Dersleri	K1, K7, K9
Yönetmeliğin Netleştirilmesi	K10, K16
Belirli Kadrolara Görevlendirme	K17, K28
Zamanda Sınırlama Olmaması	K1

Öğretmenlerin lisansüstü eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi için öneriler sorusuna verdikleri yanıtlar 18 alt temada toplanmıştır. Öğretmenlerin en fazla öneride bulundukları alan "maddi destek" olmuştur. İkinci en sık belirtilen öneri "izin hakkı" iken ardından "uzaktan eğitim", "ek derse katkının artırılması", "maaşta artış", "danışmanların yaklaşımı" alt temaları yer almaktadır.

"İzin hakkı" alt temasına ait örnek ifadeler şöyledir; "Rapor almak zorundansa bir izin oluşturulmalı bence. Dilekçiyle izin hakkı olsa. Hocamızın yazacağı bir dilekçi, bir imzayla

olmalı bence." (K3), "Vize, final zamanlarında ve tez yazarken veri toplama süreçlerinde ekstra izinler alınabilmeli." (K27)

Maaşta artış olmasını öneren öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıdadır. "Üniversitedeki hoca ne alıyorsa doktor, öğretim üyesi, doçent, okuldaki de onu almalı ki okulda da kalsın." (K11)

Danışman bağlamda yapılan öneriler şöyledir: "Akademisyenlerin yaklaşımının değişmesi gerek. Bazıları öğretmenler boşuna yüksek lisans yapıyor, unvan için yapıyor gibi düşüncelere sahip o yüzden çok ilgilendiklerini düşünmüyorum." (K16)

Tartışma

Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin bulgular incelendiğinde lisansüstü eğitim almanın öğretmenlik mesleğine en fazla mesleki yenilenme olarak katkı sağladığı söylenebilir. Alanyazında Avcı ve Akdeniz (2021), Topal vd. (2021), Torun Ateş vd. (2023)'nin çalışma bulguları arasında katılımcıların lisansüstü eğitim alma nedenleri arasında kendini mesleki açıdan geliştirme yer almaktadır. Bu çalışmalar araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin en fazla katkı sağladığını ifade ettikleri ikinci alan ise "alanda uzmanlaşma" alt temasıdır. Özellikle ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenler alanlarında daha alt düzeyde ders verdikleri için alan bilgisi bakımından köreldiklerini, lisansüstü eğitim sayesinde kendi alanlarına ait uzmanlaşma sağladıklarını belirtmişlerdir. Alanyazındaki ilgili çalışmalara bakıldığında Akpolat (2023), Gül ve Dikbaş (2023), Kılınç vd. (2020), Torun Ateş vd. (2023)'nin araştırmalarında lisansüstü eğitimin mesleki olarak "alanda uzmanlaşma" yönünden katkı sağladığı yer almaktadır.

Lisansüstü eğitim sayesinde öğretmenlerin "akademik dile daha fazla hâkim" olacakları belirtilmiştir. Akademik dile hâkim olmanın kişinin konuşmasını da etkileyeceğini dolayısıyla öğretmenlerin ders anlatırken daha farklı olacağı şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim boyunca çok okumanın, araştırmanın, öğrenmenin bir sonucu olarak farklı bakış açısı kazandıkları söylenebilir. Alanyazında yer alan bazı çalışmalar içerisinden Aydemir ve Çam (2015), Alabaş vd. (2012), Gül ve Dikbaş (2023)'ın çalışmaları "farklı bakış açısı kazanma" bulgusuyla örtüşmektedir. "Alandaki güncel çalışmaları takip etme" alt temasını Kılınç vd. (2020); Alabaş vd. (2012)'nin çalışma bulguları; "bilimsel araştırma yapabilme becerisi" alt temasını Aydemir ve Çam (2015)'ın çalışma bulguları; "özgüven" ve "alternatif yöntem ve teknikleri öğrenme" alt temasını Alabaş vd. (2012)'nin çalışma sonuçları desteklemektedir.

"Bilimsel yayın okuma", "öğrencilere karşı bakış açısının değişmesi" ve "üretkenlik" alt temaları da araştırma bulgularında yer almaktadır. Lisansüstü eğitim sürecinin kişiye üretkenlik kazandırdığı; üreten, araştıran, öğrenen bir süreçte olmanın ise özgüvenlerini artırdığı yorumu yapılabilir. Bu durumun öğretmenlerin mesleki deneyimlerine olumlu olarak yansıdığı söylenebilir. Aynı zamanda katılımcılar lisansüstü eğitim derslerinden ve bilimsel yayınlardan öğrenilenleri sahaya aktarabilme fırsatı bulmuştur. Bu sayede öğretmenlerin derslerine çeşitlilik ve yenilik kattığı şeklinde yorumlanabilir. Baş'ın (2013) araştırmasında lisansüstü eğitimde edindiği bilgi ve becerileri sınıflarına yansıtmak istedikleri görülmektedir.

Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin kişisel sorunlar alt teması altında en sık karşılaştıkları sorun zaman yetersizliği olmuştur. Katılımcıların nerdeyse yarısı hem iş hem eğitim hem de kişisel hayatlarına yetişmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu bulguyu Aktan (2020), Arastaman vd. (2020), Başer vd. (2005), Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Dursun ve Yar Yıldırım (2020), Özmen ve Güç Aydın (2013), Torun Ateş vd. (2023), Yasmin vd. (2018),

Yazar (2020)'ın çalışmalarında görülen zaman sorunu ile ilgili bulgular desteklemektedir. Matin ve Khan (2017)'ın Bangladeş'te yürüttüğü çalışmasında lisansüstü eğitim gören öğrencilerin yaşadığı sorunlar arasında zaman kısıtlaması yer almaktadır. Bu çalışmanın araştırma bulgularını bir anlamda desteklediği söylenebilir.

Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin kişisel nedenlerden kaynaklı en sık karşılaştıkları ikinci sorun ulaşım ve mesafe sorunları olmuştur. Öğretmenler görev yaptıkları şehirde Eğitim Fakültesi olmadığı için farklı illerde lisansüstü eğitim almaktadırlar. Öğretmenlerin mezun oldukları üniversiteleri, istedikleri programın bulunduğu üniversiteyi veya ulaşım imkânı en yakın olan üniversiteleri tercih ettikleri söylenebilir. Farklı illerde lisansüstü eğitim alan öğretmenler ulaşım konusunda maddi zorluk ve yorgunluk yaşamaktadırlar. Katılımcıların bir kısmı zamanlarının çoğunu yolda geçirdiklerini ve lisansüstü eğitim derslerini alırken yol yorgunluğundan kaynaklı tam verimli olamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan uzak mesafede lisansüstü eğitim gören öğretmenler ise derslere veya danışmanları ile görüşmeye gidememektedir. Bunun için alternatif çözümler geliştirmek zorunda kaldıkları veya üniversitedeki hocalarının yardımcı olmasıyla sürece devam edebildikleri söylenebilir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen çalışmalar (Aktan (2020), Arastaman vd. (2020), Çalışoğlu ve Yalvaç (2019), Çepni vd. (2018), Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Koşar vd. (2020), Özmen ve Güç Aydın (2013), Torun Ateş vd. (2023), Topal vd. (2021)) yer almaktadır.

Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin kişisel nedenlerden kaynaklı karşılaştıkları bir diğer sorun ailevi sorumluluklar olmuştur. Katılımcılardan evli olanlar ve özellikle de çocuğu olanlar ailesine zaman ayıramadıkları ve çocuklarıyla ilgilenemedikleri için zorluk yaşamaktadırlar. Katılımcılar lisansüstü eğitim ve öğretmenlik mesleği dışında kalan zamanlarında ders çalışmak zorunda olduklarını bu nedenle ailevi sorumluluklarını tam olarak yerine getiremediklerini belirtmişlerdir. Yasmin vd. (2018)'nin çalışmasında lisansüstü eğitim gören öğrencilerin yaşadıkları zorluklar arasında ailevi zorluklar yer almaktadır. Kılınç vd. (2020)'nin çalışmasında da lisansüstü eğitimin dezavantajı olarak aile yaşantısını olumsuz etkilemesi yer almaktadır. Aynı zamanda Koşar vd. (2020) ve Topal vd. (2017)'nin çalışmaları da araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmanın ikinci sorusuna ait lisansüstü eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgulara göre öğretmenlerin kişisel nedenlerden kaynaklı karşılaştıkları bir diğer sorun maddiyat olmuştur. İlgili alanyazında Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Gömleksiz ve Yıldırım (2013), Koşar vd. (2020), Matin ve Khan (2017), Özmen ve Güç Aydın (2013), Yasmin vd. (2018)'nin araştırma sonuçları bu bulguyu, maddi yetersizliklerin lisansüstü eğitim sürecinde önemli bir engel oluşturduğunu göstermesi bakımından desteklemektedir.

Öğretmenlerin kişisel nedenlerden kaynaklı karşılaştıkları diğer sorunlar yorgunluk, teknolojik yetersizlik, sosyal yaşamdan uzaklaşma ve çevresel baskı olmuştur. Çepni vd. (2018)'nin çalışması çevresel baskı alt temasıyla örtüşmektedir. Toprak ve Taşğın (2017) öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerini incelediği araştırma sonucunda en önemli nedenler programların yoğunluğu yer almıştır. Yetkiner ve İnce (2016) lisansüstü eğitim gören öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar arasında tez yazma sürecinin yorucu olması gibi sorunlar tespit etmişlerdir. Kılınç vd. (2020)'nin çalışmasında da lisansüstü eğitimin dezavantajı olarak psikolojik yorgunluk ve sosyal yaşamdan uzaklaşma bulguları yer almaktadır. Bu çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin yükseköğretim kurumundan kaynaklı sorunlar yaşadığı

görülmüştür. Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin yükseköğretim kurumundan kaynaklı en sık karşılaştığı sorun ise danışmandır. Katılımcıların bir kısmı danışmanlarıyla yeterince iletişim kuramadıklarını çünkü danışmanlarının çok yoğun olduğunu belirtirken bazı katılımcılar ise danışmanlarının yeterince ilgilenmediğini veya danışmanlarının iletişim dilinin yıpratıcı olduğunu düşünmektedirler. Alanyazın incelendiğinde bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır: Affero vd. (2011), Alabaş vd. (2012), Arabacı ve Akıllı (2013), Çepni vd. (2018), Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Gömleksiz ve Yıldırım (2013), Keskin vd. (2023), Kılınç vd. (2020), Koç ve Özkoçak (2019), Matin ve Khan (2017), Nayır (2007), Özmen ve Güç (2013), Pyhaltö vd. (2012), Yetkiner ve İnce (2016)'nin çalışmaları bu bulguyla, danışman-öğrenci iletişimindeki yetersizlikler ve danışmanların ilgisizliği/yoğunluğu nedeniyle yaşanan sorunları ortaya koyması bakımından örtüşmektedir. Potane ve Mariano (2022)'nun çalışmasında lisansüstü öğrencilerin araştırma yaparken karşılaştıkları sorunlar arasında öğrencilerin daha fazla rehberliğe ve yardıma ihtiyaç duyduklarının belirtilmesinin bir anlamda araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Yükseköğretim kurumunda "ders seçimi" kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Öğretmenler genellikle istedikleri dersleri kendi mesai saatlerine denk geldiği için seçememektedir. Ayrıca üniversitedeki derslerin farklı günlerde olması ancak çalıştıkları kurumdan bir gün izin alabilmeleri nedeniyle de ders seçiminde problem yaşadıkları söylenebilir. Alanyazındaki Avcı ve Akdeniz (2021), Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Aktan (2020), Kılınç vd. (2020)'nin çalışmaları çalışmaları araştırma bulgularıyla, ders saatlerinin öğretmenlerin çalışma saatleriyle uyumsuz olması ve program esnekliğinin sınırlı olması nedeniyle ders seçiminde yaşanan zorlukları ortaya koyması bakımından örtüşmektedir. Ayrıca öğretmenler yükseköğretim kurumundan kaynaklı ders saatlerinden dolayı sorun yaşamaktadır. Özellikle ikinci öğretim saatlerinde yüksek lisans eğitimi alan öğretmenlerin sabah okula gidip ardından üniversiteye gittikleri için haftanın her günü yoğun bir çalışma temposuna maruz kaldıkları söylenebilir.

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin bulgulara göre lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin yükseköğretim kurumundan kaynaklı karşılaştıkları diğer sorunlar "materyal yetersizliği" ve "kaynaklara erişim zorluğu" olmuştur. Özellikle fen gibi somut materyaller üzerinde çalışma yapan katılımcıların deney malzemeleri gibi materyaller bulmakta ve satın almakta sorun yaşadığı söylenebilir. Ayrıca katılımcılar yaşadıkları ilde donanımlı bir kütüphane bulunmadığı için kaynaklara erişmekte zorlandıklarını belirtmiştir. Katılımcıların bir kısmı ise farklı üniversitelerin veri tabanlarını kullanmakta zorlandıklarını ve diğer kütüphanelerde yer alan kaynaklara uzaktan erişemediklerini ifade etmişlerdir. İlgili alanyazın incelendiğinde Çiftçi ve Akbaşlı (2024), İpek Akbulut vd. (2013), Koç ve Özkoçak (2019)'ın çalışmalarında lisansüstü eğitimde karşılaşılan sorunlar arasında yetersiz kaynak erişimi yer almıştır. Igun'ın (2010) çalışmasında Nijerya'daki üniversitelerdeki lisansüstü eğitim öğrencilerinin yaşadığı sorunlar arasında kaynaklara ulaşım zorluğu yer almaktadır. Bu çalışmaların araştırma bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir.

Lisansüstü eğitim sürecinde uzaktan eğitim yoluyla ders gören öğretmenlerden birinin uzaktan eğitimi yeterince verimli bulmadığı görülmüştür. Uzaktan eğitimde hocalara erişme imkanının kısıtlı olması ve iletişimin sınırlı kalması uzaktan eğitimin problemleri arasında yer aldığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğretmenlerin lisansüstü eğitimle birlikte yaşadıkları yoğunluğun işe yeterince vakit ayıramamalarına sebep olduğu söylenebilir. Araştırmanın ikinci sorusuna ait lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin karşılaştığı sorunlara ilişkin bulgulara göre lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlardan kaynaklı en sık yaşadıkları sorun "ders programı" olmuştur. Öğretmenlerin bir kısmının görev yaptıkları okullardaki ders

programları lisansüstü eğitim derslerine göre ayarlanmamaktadır. Alabaş vd. (2012)'nin çalışması araştırma bulgularını bu anlamda desteklemektedir. Lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlardan kaynaklı karşılaştığı bir diğer sorun "iş yükünün fazla olması" olarak görülmektedir. Katılımcılardan bir kısmı öğretmenlik mesleğinin ilk yıllarında lisansüstü eğitim görmektedir. Bu öğretmenlerin hem adaylık sürecinin getirdiği iş yükünün hem de yeni öğretmen olmanın getirdiği adaptasyon ve yoğun çalışma sürecinin lisansüstü eğitimlerini olumsuz olarak etkilediği söylenebilir. Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Koşar vd. (2020)'nin lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemlerle ilgili çalışması da bu bulguları iş yükü ve zaman yetersizliğinin lisansüstü eğitim sürecini olumsuz etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermesi bakımından desteklemektedir.

Lisansüstü eğitim gören öğretmenler görev yaptıkları kurumlarda izinden yana sorunlar yaşamaktadır. Katılımcıların bir kısmı yasal hakları olan eğitim iznini kullanamadıklarını belirtmiştir. Okul öncesi ve sınıf öğretmenliği branşları ise beş gün okula gittikleri için bu izinden yararlanamamaktadırlar. Alanyazında bu bulguyu destekleyen çalışmalar yer almaktadır. Avcı ve Akdeniz (2021) lisansüstü eğitim gören sınıf öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini aldığı çalışmalarında öğretmenlerin en çok izin alma konusunda zorluklar yaşadığı belirtilmiştir. Ayrıca Aktan (2020), Çiftçi ve Akbaşlı (2024), Koşar vd. (2020), Oluk ve Çolak (2005), Ulusoy ve Güçlü (2020), Yetkiner ve İnce (2016)'nin çalışmalarında da lisansüstü eğitimde izin problemleri yaşandığı görülmektedir.

Araştırmanın üçüncü sorusuna ait öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim almanın olumlu ve olumsuz yanlarına ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin genellikle olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Katılımcıların en fazla belirttikleri yanıt "öğrencilere karşı empati kurma" olmuştur. Katılımcıların öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim almanın olumlu yönlerine ilişkin verimli hissetmelerini ve kendini güncellemelerini sağladığı ve özdenetim yapabildikleri söylenebilir. Çalışoğlu ve Yalvaç (2019)'ın çalışma sonuçlarında da aynı anda öğretmen olmanın ve lisansüstü eğitim görmenin sonuçları olarak empati yapmak ve kendini geliştirmek yer almaktadır. Bu çalışmanın araştırma bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir.

Öğretmenlerin zaman sıkıntısından kaynaklı olumsuz düşünceye sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini sürdürürken lisansüstü eğitim almanın olumsuz yanları yorgunluk-yoğunluk oluşturduğu veya öğretmenlik mesleğinden yana ya da lisansüstü eğitimden yana bir ihmal söz konusu olduğu söylenebilir. Katılımcıların bir kısmı ise belli bir yaştan sonra veya belli bir kıdemden sonra öğrenciliğe karşı adaptasyon sorunu yaşadığını belirtmiştir ve boş gün olmamasından yana olumsuz düşüncelere sahip oldukları tespit edilmiştir. Çalışoğlu ve Yalvaç (2019)'ın çalışma sonuçlarında da aynı anda öğretmen olmanın ve lisansüstü eğitim görmenin olumsuz yanları arasında zaman problemi, yorgunluk ve öğrenciliğe adaptasyon sorunu yer almaktadır. Bu çalışma araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü sorusuna ait öğretmenlerin lisansüstü eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi ile ilgili belirttikleri önerilere ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin en fazla "maddi destek" temasında öneride bulunduğu görülmektedir. Aktan (2020)'ın çalışmasında da öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlerin kariyer gelişimine ekonomik katkılar sağlamakta sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Kılınç vd. (2020)'nin çalışmasında katılımcılar lisansüstü eğitim sürecinde maddi destek sağlanmasını önermişlerdir. Bu çalışmalar maddi destek bağlamında araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmesinin daha nitelikli hale gelmesi için "izin hakkı" önerisinde bulunulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetmeliği gereği lisansüstü eğitim gören öğretmenlere kolaylık sağlanması gerekmektedir. Araştırma bulgularında öğretmenlerin bazıları bu izin hakkını kullanamadığı görülmüştür. Öğretmenlerin birçoğu da verilen iznin yeterli olmadığını ifade etmiştir. Genellikle okullarda iki yarım gün veya bir tam gün şeklinde uygulanan iznin bazen lisansüstü eğitim derslerine yetmediği, izinleri olmadığı için diğer günlerde istedikleri dersi seçemedikleri ifade edilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı da bu iznin sadece üniversiteye gidip ders almaya yettiğini ama bunun dışında ders çalışma, araştırma yapma gibi zamanlara da ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle öğretmenler lisansüstü eğitim sürecinde sınav dönemi, araştırma süreci, tez dönemi gibi zamanlarda ihtiyaç duyulması halinde izin talep edebilmeyi önermişlerdir. Aktan (2020)'nin çalışmasında öğretmenlerin önerileri arasında tez sürecinde aylıklı izin verilmesi yer almaktadır. Avcı ve Akdeniz (2021)'in çalışmasında da lisansüstü eğitim gören okul öncesi ve sınıf öğretmenleri mevzuatta izin konusunda düzenlemeler yapılmasını ve görev yaptıkları illerde lisansüstü eğitime devam etme imkânı sağlanmasını önermişlerdir. Bu çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlerden bir kısmının danışmanlarıyla sorun yaşadığı ve danışmanlarıyla olan iletişimin motivasyonlarını büyük ölçüde etkilediği söylenebilir. Bu nedenle öğretmenler danışmanlara lisansüstü eğitim gören öğretmenlere karşı yaklaşımlarını değiştirmelerini önermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı danışmanlardan kendilerini de meslektaşları olarak görmelerini istemektedir. Alanyazın incelendiğinde Çepni vd. (2018)'nin çalışmasında katılımcılar danışmanların daha duyarlı olmasını önermiştir. Bu çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlerden bazıları ise lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretmenlerin ek dersinde yapılan artışın yetersiz olduğunu ek derste belirgin bir artış verilmesi gerektiğini önermiştir. Bazı öğretmenler ise lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretmenlerin ek dersine katkı yapmak yerine lisansüstü eğitim gören her öğretmenin bu haktan eşit yararlanabilmesi için maaşlarına bir katkı olması gerektiğini önermişlerdir. Oluk ve Çolak (2005)'ın çalışmasında ise öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı'nın lisansüstü eğitim için sağladığı ek derse katkının göreceli olduğunu bunun yerine maaşa tazminat olarak yansımasını önermişlerdir. Kılınç vd. (2020)'nin çalışmasında katılımcılar tarafından ek ders ücretlerine eklenen katkının artırılması önerilmiştir. Bu çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlerin bir kısmı önceki dönemlerde uygulanan ancak daha sonra uygulamadan kaldırılan öğrenim özrü tayininin gerekli denetimler altında tekrar uygulanmasını önermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı da yine önceki dönemlerde uygulanıp sonra uygulamadan kaldırılan lisansüstü eğitimin hizmet puanına katkısının olmasını önermişlerdir. Bu öğretmenler tezli-tezsiz yüksek lisans ayrımı yapılarak verilen puan katkısının öğretmenleri lisansüstü eğitime karşı teşvik edeceğini düşünmektedir. Alanyazındaki ilgili çalışmalara bakıldığında Kılınç vd. (2020), Koşar vd. (2020), Ulusoy ve Güçlü (2020)'nün çalışmalarında da tayin hakkı verilmesi önerilmiştir.

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmesinin daha nitelikli hale gelmesi için yapılan diğer öneriler nitelik ve öğretmenlerin istekli olması olarak belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim gören öğretmenler lisansüstü eğitimin hem mesleki nitelik kazandırması hem de alanyazına ve eğitim sistemine nitelikli bir çalışma sunması gerektiğini düşünmektedirler. Bu nedenle yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının seçiminde yapıdan çok niteliğe önem verilmesini önermişlerdir. Ayrıca katılımcılar lisansüstü eğitime başlayan öğretmenlerin istekli bir şekilde başlamalarını önermiştir. Lisansüstü eğitim sürecinin zorlu ve yorucu olduğunu bu nedenle

program terklerinin çok fazla yaşandığını veya bir yerden sonra kırılmalar ve sadece tamamlamak için devam edildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumun ancak yüksek motivasyon ve istekle sürece devam edildiğinde nitelikli bir lisansüstü eğitim alınabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmesinin daha nitelikli hale gelmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu arasında iş birlikleri yapılmasının iki kurum açısından da faydalı olacağı düşünülmektedir. Katılımcılar üniversitelerde lisansüstü eğitim gören öğretmenler tarafından yapılan çalışmaların MEB ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilmesinin eğitim sistemine katkısını artıracağını ifade etmiştir. Alanyazındaki ilgili çalışmalara bakıldığında Avcı ve Akdeniz (2021), Dikici vd. (2023), Kılınç vd. (2020), Koşar vd. (2020), Ulusoy ve Güçlü (2020)'nün çalışmalarının sonucunda MEB ile YÖK arasında iş birliği kurulması önerilmiştir. Bu çalışmalar araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmesinin daha nitelikli hale gelmesi için yürütülen derslerin çalışan öğretmenler açısından daha ulaşılabilir olmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler uzaktan eğitim, hafta sonu veya akşam dersleri, yaz okulu şeklindedir. Alanyazın incelendiğinde bu bulguyu destekleyen çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Dikici vd. (2023)'nin okul yöneticilerinin lisansüstü eğitimine yönelik görüşlerini inceleyen çalışmalarının sonucunda katılımcılar yüksek lisans programlarının daha cazip ve erişilebilir olması gerektiğini vurgulamışlardır. Topal vd. (2021)'nin çalışmasında da öğrencilerin lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri arasında en fazla belirtilen öneri derslerin uzaktan eğitim yoluyla yapılmasıdır. Avcı ve Akdeniz (2021)'in çalışmasında da derslerin hafta sonu veya online olması önerilmiştir. Kılınç vd. (2020)'nin çalışmasında katılımcılar tarafından lisansüstü eğitim sürecinde uzaktan eğitim seçeneğinin olması önerilmiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusuna ait öğretmenlerin lisansüstü eğitiminin daha nitelikli hale gelmesi için önerilere ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenler tarafından yapılan öneriler arasında uzman öğretmenlik için yüksek lisans şartı olması gerektiği ve başöğretmenlik için de doktora eğitiminin tamamlanmış olması gerektiği yer almaktadır. Yönetmelikte son yapılan değişikliğe göre yüksek lisans eğitimini tamamlayan öğretmenler uzman öğretmenlik için ve doktora eğitimini tamamlayan öğretmenler başöğretmenlik için yapılan öğretmenlik kariyer basamaklarında yükselme sınavından muaftır. Ancak lisansüstü eğitim gören öğretmenler bu uygulamanın öğretmenleri teşvik etmeyeceğini çünkü sınava girmenin lisansüstü eğitim almaktan daha kolay olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle uzman öğretmenlik için bir öğretmenden yüksek lisans eğitimini tamamlamış olmasının şart koyulmasını ve başöğretmenlik için de doktora eğitimini tamamlamış olmasının şart koyulmasını önermişlerdir.

Lisansüstü eğitimin daha nitelikli hale gelmesi için yapılan diğer öneriler arasında zamanda sınırlama olmaması, belirli kadrolarda görevlendirilme, yönetmeliğin net uygulanması ve bilgilendirme yer almaktadır. Öğretmenler özellikle tez sürecinde zaman sınırlaması olmamasını önermiştir. Ayrıca lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin Milli Eğitim Müdürlüklerinde verilen kadrolarda öncelikli olmasını veya Fen liseleri, Anadolu Liseleri ve proje okullarında görev verilmesi gerektiği önerilmiştir. Bu uygulama ile öğretmenlerin lisansüstü eğitimde kazandıkları bilgi ve becerilerden daha fazla yararlanılabileceği söylenebilir. Aktan (2020)'ın çalışmasında da öğretmenlerin kişisel gelişimlerini destekleyen bir mevzuat oluşturulması ve lisansüstü eğitim gören öğretmenlere okul, ilçe ve il müdürlüklerinde görev tercihlerinde öncelik verilmesi yer almaktadır. Bu sonuçlar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Öneriler

- Lisansüstü eğitim sürecinde sınav haftaları ve araştırma zamanlarında ek izin hakkı tanınabilir.
- Öğretmenlerin ders programları okul yöneticileri tarafından yardımcı olunarak oluşturulabilir.
- Lisansüstü eğitim, atama ve yükseltmelerde dikkate alınabilir.
- MEB-YÖK iş birliği ile öğretmenlerin lisansüstü eğitim görmeleri teşvik edilebilir.
- Öğretmenler lisansüstü eğitim boyunca maddi olarak desteklenebilir.
- Yönetmelikteki izinle ilgili mevcut madde yerine tüm lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin eşit bir şekilde yararlanabileceği ve kesin ifade içeren bir izin maddesi oluşturulabilir.
- Öğretmenlere empati ve iletişim becerilerini artırmaya yönelik hizmetiçi eğitimler verilebilir.
- Lisansüstü eğitimini tamamlayan öğretmenler Fen liselerinde veya Milli Eğitim Müdürlüğü birimlerinde görevlendirilebilir.

Lisans Bilgileri

Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi'nde yayımlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in Electronic Journal of Education Sciences are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik kurul onayı

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik kurul adı: Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı

Etik kurul karar tarihi: 26.01.2023

Etik kurul belgesi sayı numarası: 438836

Yazar Çıkar Çatışma Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranları

Yazarlar, çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Finansal Destek

Yazarlar, araştırmanın yürütülmesi ve makalenin hazırlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yazar Notu

Bu araştırma birinci yazar tarafından ikinci yazarın danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynakça

Affero, I., Norhasni, Z. A., & Aminuddin, H. (2011). Improving the development of postgraduates' research and supervision. *International Education Studies, 4*(1), 78-89

Akıllı, C., & Arabacı, İ. (2013). Lisansüstü eğitimde öğrenci sorunları. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu*. Sakarya.

Akpolat, Ö. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları. *International Journal of Progression and Development in Education*, 62–76.

Aktan, O. (2020). Öğretmenlerin kariyer gelişimi açısından lisansüstü eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 10(*3*),* 596–607.

Alabaş, R., Kamer, S., & Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-International Journal of Educational Research, 3*(4), 89–107.

Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Arastaman, G., Uslu, O., Arslan, S. S., & Gülsoy Kerimoğlu, P. N. (2020). Eğitim yönetimi alanında doktora öğrencisi olmak: Lisansüstü öğrencilerin bakış açısından fenomenolojik bir inceleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8*(4), 1323–1346.

Arı, E., Pehlivanlar, E., & Çömek, A. (2005). Lisansüstü eğitimi öğrencilerinin gördükleri eğitim hakkındaki beklenti ve görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 17,* 231–235.

Avcı, F., & Akdeniz, E. C. (2021). Lisansüstü eğitimlerine devam eden okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi (JRES), 8(*1), 122–141.

Aydemir, S., & Çam, Ş. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, *4*(4), 4–16.

Baş, G. (2013). Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri: Nitel bir araştırma (Niğde ili örneği). *Yükseköğretim Dergisi, 3*(2), 61–69.

Başer, N., Narlı, S., & Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 17 (Özel Sayı: Lisansüstü Eğitim),* 129–135.

Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, *4*(2), 177–187.

Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Yayın Dağıtım.

Çalışoğlu, M., & Yalvaç, A. (2019). The difficulties that the teachers who continue master of science. *International Education Studies, 12*(4), 100–109.

Çepni, O., Kılınç, A., & Kılcan, B. (2018). Problems experienced in postgraduate education and solutions: A qualitative study on graduate students' views. *International Online Journal of Educational Sciences, 10*(1), 1–16.

Çiftçi, K., & Akbaşlı, S. (2024). Çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları problemler. *BSJ Pub Soc Sci, 7*(2), 66–74.

Dikici, T., Kodal Yasdıkcıoğlu, T., Gündeyerli, B., Polatlı, Ş., & Dikici, T. (2023). Okul yöneticilerinin lisansüstü eğitimine yönelik görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi, 3*(6), 961–975.

Dursun, F., & Yar Yıldırım, V. (2020). Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü öğrencilerin lisansüstü öğrenim sürecine ilişkin görüşleri. *Manisa CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 18*(3), 370–390.

Gömleksiz, M. N., & Yıldırım, F. (2013). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri. *VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu,* 68–74.

Gül, İ., & Dikbaş, E. (2023). Eğitimcilerin lisansüstü eğitim almalarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 9(1), 40–55.

Igun, S. E. (2010). Difficulties and motivation of postgraduate students. *Library Philosophy and Practice.*

İlhan, M., Öner Sünkür, M., & Yılmaz, F. (2012). İlköğretim öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi (Dicle Üniversitesi örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(23), 22–42.

İlter, İ. (2020). Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *50*(1), 263–292.

Karakütük, K. (1989). Türkiye'de lisansüstü öğretim, sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences, 22*(1), 15–32.

Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırması Dergisi, 8*(3), 94–114.

Keskin, İ., Yazar, T., & Oral, B. (2023). Postgraduate students' perceptions of supervisor and qualifications sought in supervisor selection. *World Journal of Education, 13*(1), 45-57.

Kılınç, A., Karahalilöz, O., & Bektaş, F. (2020). Lisansüstü öğrenim görmek: Öğretmen deneyimleri üzerinden fenomenolojik bir çözümleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,* 9(4), 1755–1774.

Koç, F., & Özkoçak, V. (2019). Türkiye'de lisansüstü eğitime dair güncel sorunlar. *4. Uluslararası Yükseköğretim Çalışmaları Konferansı,* 58-62.

Koşar, D., Er, E., & Kılınç, A. Ç. (2020). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim görme nedenleri: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 53*, 370–392.

Mariano, I. J., & Potane, J. D. (2022). Benefits and difficulties of postgraduate student-researchers: A qualitative inquiry. *International Journal of Social Sciences and Humanities Invention*, *9*(11), 6852–6861.

Matin, M. A., & Khan, M. (2017). Common problems faced by postgraduate students during their thesis works in Bangladesh. *Bangladesh Journal of Medical Education*, *8*(1).

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba-Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.). Pegem Akademi.

Nayır, F. (2007). *Ankara'da eğitim bilimleri alanında lisansüstü öğrenim görmekte olan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin sorunları* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

Oluk, S., & Çolak, F. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmen olarak çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları bazı sorunlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 17* (Özel Sayı: Lisansüstü Eğitim), 59–67.

Onat Kocabıyık, O. (2015). Olgubilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(1), 55–66.

Özmen, Z. M., & Güç Aydın, F. (2013). Doktora eğitimi ile ilgili yaşanan zorluklar ve baş etme stratejileri: Durum çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *3*(2), 214–219.

Sevinç, B. (2001). Türkiye'de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *34*(1–2), 1–25.

Topal, M., Sağlam, H. İ., & Akgün, Ö. E. (2017). Lisansüstü öğrencilerin ve öğretim elemanlarının gözünde lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *VIII. International Graduate Education Symposium Proceedings Book*, 109–117.

Toprak, E., & Taşğın, Ö. (2017). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *7*(13), 599–615.

Torun Ateş, Z., Telli, B., Aras, T., & Beyazateş, H. (2023). Lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlar. *Academic Social Resources Journal*, *8*(51), 2862–2870.

Türer, B., Balçın, M. D., Sevindik, N., & Er, Ö. (2013). Eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime karşı tutumları: Demirci Eğitim Fakültesi örneği. *6. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu,* 61–67.

Ulusoy, B., & Güçlü, N. (2020). Sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi, 3*(1), 368–386.

Yasmin, F., Saeed, M., & Ahmad, N. (2018). Challenges faced by postgraduate students: A case study of a private university in Pakistan. *JEHD*, *7*(1), 109–116.

Yazar, T. (2020). Opinions and suggestions of graduate students about postgraduate education. *International Online Journal of Educational Sciences*, *12*(1), 149–171.

Yetkiner, A., & İnce, M. (2016). Views of students regarding problems encountered in postgraduate education: A phenomenological research. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *6*(2), 373–383.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.